

Гапійчук М. І.,
здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня,
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»,
освітньої програми «Облік, аудит та оподаткування»;
науковий керівник:
Зоріна О. А.,
доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри обліку, аудиту та оподаткування;
Національна академія статистики, обліку та аудиту (м. Київ)

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ПЕРЕДАЧІ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ НА ПОТРЕБИ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

З першого дня повномасштабного вторгнення виникла нагальна потреба у значній кількості різноманітних транспортних засобів для потреб Збройних Сил України. Підприємства, установи та організації різних форм власності здійснюють постачання військових відповідним транспортом з метою уникнення дефіциту готових до бойових дій автомобілів. У зв'язку з цим виникає питання щодо належного документування та коректного відображення у бухгалтерському обліку переданих транспортних засобів, оскільки неправильне оформлення може призвести до негативних наслідків.

Існує три варіанти передачі техніки на потреби ЗСУ:

- 1.** примусове відчуження майна;
- 2.** вилучення майна;
- 3.** добровільна передача майна.

Процес вилучення техніки може відбуватись за рішенням військового командування за погодженням з військовою адміністрацією, а на території, де ведуться бойові дії, вилучення можливе і без будь-якого попереднього погодження.

Хоча примусове відчуження та вилучення здаються схожими виразами, між ними існує суттєва різниця.

В Законі України визначено, що:

- 1.** примусове відчуження майна – це позбавлення власника права власності на індивідуально визначене майно, що знаходиться у комунальній або приватній власності та яке переходить у власність держави з метою використання в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану. При цьому передбачається попереднє або наступне повне відшкодування вартості цього майна власнику [1];
- 2.** вилучення майна – це позбавлення державних підприємств, державних господарських об'єднань права оперативного управління або господарського відання індивідуально визначеним державним майном з метою його передачі для використання в потребах держави під час правового режиму воєнного чи надзвичайного стану [1].

Отже, різниця полягає у тому, що примусове відчуження охоплює дії, спрямовані на майно приватних та комунальних підприємств з можливим подальшим відшкодуванням його власності, а вилучення стосується державного майна і не передбачає компенсації за його вартість. Також варто враховувати, що вилучення майна не змінює його власника, в той час як відчуження, включаючи добровільну передачу, призводить до передачі права власності.

Слід звернути увагу, що операції з добровільної передачі або відчуження коштів, товарів (у тому числі підакцизних), а також надання послуг на користь Збройних Сил України та підрозділів територіальної оборони без попереднього або подальшого відшкодування їх вартості не будуть розглядатися, як операції з реалізації для цілей оподаткування [2].

Це означає, що передача або відчуження транспортних засобів без компенсації не підлягає оподаткуванню ПДВ.

Крім цього, під час дії правового режиму воєнного чи надзвичайного стану, не вважаються використаними платником податку в операціях, що не підлягають оподаткуванню ПДВ, або операціях, які не входять в сферу господарської діяльності платника податку, ті товари, які були придбані в операціях, що підлягають оподаткуванню ПДВ та передані у власність держави чи місцевої громади, включаючи передачу іншим особам для забезпечення потреб оборони України [3].

Отже, із вище зазначеного можна зробити висновок, що на операції з вилучення або добровільної передачі транспортних засобів ЗСУ податкові зобов'язання з ПДВ не нараховуються.

Також досить важливим та обговорюваним є питання, чи має транспортний засіб, який був вилучений для потреб військових, обліковуватися на балансі підприємства.

Слід відзначити, що активи представляють собою ресурси, що перебувають під контролем підприємства внаслідок минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигод у майбутньому [4].

Визначення терміну «контрольовані підприємством» в чинних НП(С)БО відсутнє, тому варто звернутися до МСФЗ де зазначено, що контроль над активом означає спроможність керувати його використанням та отримувати фактично всі інші вигоди від цього активу. Контроль над активом передбачає можливість заборонити іншим суб'єктам господарювання керувати використанням активу та отримувати вигоди від нього [5].

Оскільки вилучений транспортний засіб не знаходиться під контролем підприємства та не призводить до отримання вигоди, немає підстави для подальшого визнання його на балансі у складі активів. Можна зробити висновок, що вилучений автомобіль слід обліковувати як стандартне списання транспорту, з відповідним відображенням у податковому обліку. Однак, цей варіант обліку не є остаточним та існують інші варіанти і припущення щодо коректності відображення такої господарської операції.

Коротка характеристика відображення в обліку різних варіантів передачі транспортного засобу на потреби ЗСУ представлена у таблиці 1.

Таблиця 1

Характеристика відображення в бухгалтерському обліку варіантів передачі транспортного засобу на потреби ЗСУ

Варіант передачі транспортного засобу	Характеристика
примусове відчуження	з погляду бухгалтерського та податкового обліку ця господарська операція вважатиметься, як продаж (реалізація) основних засобів, що супроводжується відповідним відображенням доходів і витрат, а також нарахуванням податкових зобов'язань з ПДВ.
вилучення	Така господарська операція буде відображатися в обліку, як списання транспортного засобу з відповідним відображенням у податковому обліку. Щодо податкових зобов'язань з ПДВ, то під час дії воєнного стану їх не потрібно буде нараховувати.
добровільна передача	господарська операція не буде розглядатися як реалізація товарів, тому вона відобразатиметься, як списання необоротного активу, оскільки доходи від реалізації відсутні. Право на податкові витрати у розмірі залишкової вартості транспортного засобу зберігатимуться у повному обсязі. Враховуючи зміни у Податковому кодексі України у період дії воєнного стану, податкові зобов'язання з ПДВ не нараховуватимуться.

Джерело узагальнено автором на основі [6]

Отже, у період дії воєнного стану виникла критична потреби у транспортних засобах для потреб Збройних Сил України. Незважаючи на важкі умови, підприємства, установи та організації різних форм власності взяли на себе завдання забезпечити військових різними ресурсами, зокрема, автомобілями. Правильне ведення обліку передачі автомобілів дозволяє ефективно розпоряджатися коштами та ресурсами підприємства, що у майбутньому дасть можливість продовжувати підтримувати ЗСУ та надавати їм допомогу.

Список використаних джерел

1. Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4765-17#Text> (дата звернення: 02.03.2024);

2. Податковий кодекс України. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 02.03.2024);

3. Зміни в частині оподаткування ПДВ, що запроваджуються у зв'язку із внесенням змін до Податкового кодексу України Законом України. URL: <https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/576990.html> (дата звернення: 02.03.2024);

4. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 02.03.2024);

5. МСФЗ 15 «Дохід від договорів з клієнтами». URL: <https://document.vobu.ua/doc/3538> (дата звернення: 02.03.2024);

6. Передача транспортних засобів для потреб армії у період воєнного стану: юридичні аспекти, документування та облік. URL: https://buh.ligazakon.net/aktualno/11939_peredacha-transportnikh-zasobv-dlya-potreb-arm-u-perod-vonnogo-stanu-yuridichn-aspekti-dokumentuvannya-ta-oblk (дата звернення: 02.03.2024).

Горда Н.В.,
здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня,
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»,
освітньої програми «Облік, аудит та оподаткування»;
науковий керівник:
Каменська Т.О.,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування;
Національна академія статистики, обліку та аудиту (м. Київ)

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ГРОШОВИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА

Безготівкові транзакції є важливим засобом розрахунків між компаніями, організаціями та установами як в нашій країні, так і за кордоном. Вони дозволяють значно зменшити обіг готівки в економіці та ризик при проведенні операцій між покупцями та постачальниками, що робить їх зручними та ефективними. Таким чином, вдосконалення системи безготівкових розрахунків потребує подальших досліджень. Однак швидкий темп технологічного розвитку вимагає постійного удосконалення цих систем та їх обліку, що підтверджує актуальність цих питань.

Багато наукових праць вітчизняних та зарубіжних авторів присвячено дослідженню сутності, проблем організації, впровадження та розвитку безготівкових розрахунків, таких як Береславська О.І., Буряк І.О., Бутинець Ф.Ф., Дянів Р.П., Косенко Т.Г., Костюнік О.В., Лазепко І.М., Мороз А.М., Менькова Л.С., Оніщенко В. С., Попович М.С., Савлук М.І., Сабліна Н.В., Сідельник О., Сотченко Є.В., Товкун І.М., Щетинін А.І. та інші.